

УДК 658.589

І. П. Миколайчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,

Київський національний торговельно-економічний університет, м.Київ

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

I. Mykolaichuk,

Ph.D. in Economics, associate professor of Management Department

Kyiv National University of Trade and Economics

FORM THE DEVELOPMENTAL MODEL OF INNOVATIVE POTENTIAL FOR ENTERPRISE

У статті розглядається теоретично-методичний інструментарій формування інноваційного потенціалу підприємства. Досліджено та обґрунтовано теоретичні підходи до визначення сутності інноваційного потенціалу підприємства з різних наукових позицій, критично оцінено сутність, складові та особливості розвитку інноваційного потенціалу підприємств різних сфер та галузей діяльності. За результатами теоретичних досліджень запропоновано авторський підхід до визначення сутності та складових інноваційного потенціалу підприємства як складової його інноваційного простору у сукупності організаційно-управлінських заходів, стратегічних ресурсів та інноваційної культури, що за певних внутрішніх чинників і зовнішніх факторів інноваційного клімату можуть спрямовуватися на реалізацію інноваційної діяльності підприємства та задоволення нових потреб суспільства. За результатом проведених досліджень розроблено механізм управління процесом його розвитку інноваційного потенціалу на підприємстві. Обґрунтовано, що інноваційна складова є притаманною для всіх структурних елементів стратегічного потенціалу підприємства, оскільки є забезпечувальним елементом і внутрішнім джерелом створення основних інновацій у процесі управління ним.

The article considers theoretical and methodological tools for making innovative potential of the enterprise. Researched and grounded theoretical approaches to definition the essence of innovation potential of enterprises from different scientific perspectives, critically evaluated the nature, components and features of development of innovative potential in different spheres and sectors of activity. The researcher suggested the approach to determining the nature and components of innovative potential of an enterprise as a component of its innovative space in the aggregate organizational and managerial activities, strategic resources and innovative culture that under certain internal factors and external factors of the innovation climate can be directed for realization of innovative activity of the enterprise and meet the new needs of society. The author defines mechanism of management of the development process for innovative potential of the enterprise. Proved that innovation is inherent for all structural elements of the strategic potential of an enterprise as a security element and an internal source of major innovation in the management process.

Ключові слова: інноваційний потенціал, складові інноваційного потенціалу, механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

Key words: innovation potential, composition of the innovation potential, the developmental mechanism of innovative potential of the enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інтеграція України у Європейський простір та його високотехнологічне конкурентне середовище зумовили необхідність формування інноваційної моделі розвитку підприємств будь-якої галузі, що ґрунтується на його конкурентоспроможному інноваційному потен-

ціалі. В сучасних умовах роль головного фактора інноваційності як безперервного пошуку додаткових резервів підвищення ефективності діяльності у напрямі реалізації стратегії економічного зростання здебільшого відіграють комплексні технологічні нововведення, впровадження яких гарантує підвищення соціально-

економічної та інформаційної безпеки держави та її чільне місце в Європейському Союзі.

Вирішення проблеми якісного оцінювання та кількісного вимірювання засобів управління інноваційним потенціалом підприємств все далі більше привертає до себе підвищену увагу як керівників та власників бізнес-структур, так і науковців у даній сфері. А створення ефективних стимулів для поширення інноваційної моделі економічної поведінки українського бізнесу стає пріоритетним завданням соціально-економічної політики держави.

Інноваційна діяльність підприємств є сьогодні поєднанням різноманітних процесів залучення ресурсів з метою, насамперед, одержання позитивного ефекту. Запорукою розв'язання проблем активізації інноваційної діяльності підприємств є науково обгрунтовані й розроблені положення щодо спроможності суб'єктів господарювання здійснювати інноваційну діяльність, наявність у них необхідних першочергових передумов, тобто інноваційного потенціалу [3, с. 1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасна науково-теоретична база досліджень сутності інновацій, інноваційних процесів, інноваційної політики інноваційного потенціалу тощо містить досить велику кількість публікацій. Серед науковців-дослідників питань управління інноваційним потенціалом підприємства можна виділити таких зарубіжних учених-економістів, серед яких: Ареф'єва О., Бесєдіна В., Водочек Л., Волков О., Портер М., Саати Т., Фатхутдінов Р., Хакен Г., Шумпєтер Й та ін.

Грунтовно досліджують сутність інноваційного потенціалу та управління ним на вітчизняних підприємствах також велика кількість українських фахівців, серед яких: Верба В., Гальчинський А., Ганущак-Єфіменко Л.М., Геєць В., Гончарова Н., Гриньов А., Іванілов О., Ілляшенко С., Кінах А., Колот А., Краснокутська П., Кузьмін О., Лепейко Т., Новікова І.В., Семиноженко В., Тарасенко І.О., Таряник О., Федулова Л. та ін.

Грунтовний аналіз численних наукових праць зазначених авторів показав, що авторами запропоновано у них різноманітні теоретично-методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу соціально-економічних систем під впливом різноманітних факторів та на різних рівнях управління. У цьому напрямі Тарасенко І.О. та Королько О.М. проводять ґрунтовні дослідження щодо методич-

них аспектів оцінювання інноваційного потенціалу підприємств та акцентують увагу на специфіці діяльності підприємств легкої промисловості [13, с. 38]. У дисертаційній роботі Ганущак-Єфіменко Л.М. запропоновано методичку комплексного оцінювання інноваційного потенціалу кластерної структури управління підприємствами у сфері машинобудування [3, с. 9]. Вишнівська Б. акцентує увагу на підвищенні якості інтелектуальної складової як визначального напрямку формування і розвитку інноваційного потенціалу підприємств [2, с. 73].

Ряд інших науковців викладають теоретично-методичні підходи до оцінювання ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства, що базується на використанні сукупності показників коефіцієнтів різних видів ресурсів [10, с. 23].

Хоча концепція "інноваційний потенціал" або її окремо взяті його елементи досліджувалася в сфері економічних наук досить давно та багатогранно, на період сьогодення механізм управління інноваційним потенціалом підприємства залишається не зовсім конкретизованим з позиції його фактичного використання. Проведений аналіз наукових підходів до визначення сутності інноваційного потенціалу показав, що наявні теоретичні напрацювання значною мірою затеоретизовані та не завжди враховують специфіку управління його формуванням та розвитком на підприємствах різних галузей, отже, не можуть бути імplementованими у практику їх діяльності. У більшості випадків вони вимагають пошуку нових підходів та механізмів, що відповідають світовому рівню інноваційного розвитку — з урахуванням досвіду розвитку підприємства певної галузі [3, с. 5]. Відсутність однастайності у науковому трактуванні поняття "інноваційний потенціал підприємства", а також чітко сформованої структури механізму управління інноваційним потенціалом обумовило актуальність та проблематику даного дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета дослідження полягає у розробленні моделі управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства за результатами обґрунтування його сутності та значення у практиці функціонування підприємств.

Завданнями дослідження визначено: проведення теоретичного аналізу сутності та змісту поняття "інноваційний потенціал"; визначення структурних складових, джерел формування та

чинників впливу на розвиток інноваційного потенціалу підприємства та формування моделі управління його розвитком.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Перехід України до інноваційної моделі розвитку повертає до себе дедалі більше уваги науковців, політиків та практиків бізнесу [3, с. 4]. В свою чергу, про це свідчать задекларовані результати реалізації "Стратегії інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів", якими передбачено утвердження в Україні інноваційної моделі її економічного і соціального розвитку, підвищення ефективності використання інтелектуального потенціалу країни, всіх її людських і природних ресурсів, забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення стабільного сталого розвитку і підвищення добробуту громадян, що створить можливості для успішного просування України по шляху розбудови економіки і суспільства, заснованих на знаннях. Стратегією зазначено, що інноваційна діяльність охопить всі сфери економіки і суспільного життя людей і базуватиметься на органічному поєднанні та використанні диверсифікованих як технологічних, так й інших знань та інформації, включаючи навички, досвід, професійну компетенцію, культуру, специфічність змін яких у значній кількості галузей економіки призводитиме до створення нових середньо- і високотехнологічних робочих місць [12].

Інноваційний потенціал комплексно характеризує можливості підприємства здійснювати інноваційну діяльність, а управління ним стає однією з його найбільш пріоритетних стратегічних завдань підприємств в умовах висококонкурентного середовища функціонування.

Дослідження сутності інноваційного потенціалу підприємства демонструє відсутність його однозначного теоретичного тлумачення як у вітчизняній, так і закордонній літературі. Аналіз показав, що науковці переважно концентрують свої зусилля на вивченні лише окремих сторін інноваційного потенціалу, тому його специфічні визначення інколи мало корелюють між собою. Запропоновані науковцями підходи до визначення сутності інноваційного потенціалу та до його складових, особливості процесу управління інноваційним потенціалом (в т.ч. формування та розвитку), класифікація показників та вибір методів його оцінювання в цілому суттєво різняться. В переважній більшості наукових підходів зміст інноваційного

потенціалу трактується як сукупність дій і методів, що характеризуються здатністю управляючої системи реагувати на зміну зовнішнього середовища [10].

Доцільно відзначити, що в багатьох визначеннях переважно домінує трактування сутності інноваційного потенціалу як економічної наукової категорії: або як сукупність ресурсів, або як здатність господарської системи випустити інноваційну продукцію, або як можливість виробничих сил досягти певного ефекту. Таким чином, критичний погляд на визначення даного поняття показав, що більшість науковців переважно використовують ресурсний підхід до оцінювання інноваційного потенціалу, розглядаючи сукупність ресурсів нарощування підприємством стратегічного ресурсно-інноваційного потенціалу з метою забезпечення та підвищення рівня конкурентоспроможності в обраному ним ринковому сегменті [5, с. 38; 10, с. 87; 7, с. 22]. Водночас такий підхід обмежує його теоретично-методичну та практичну значимість, оскільки не враховує цільової характеристики функціонування підприємств, як то: їх виживання в довготерміновій перспективі, збереження ринкової ніші, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та рентабельності тощо.

Більш ґрунтовний підхід до визначення інноваційного потенціалу підприємства використовують Верба В.А. та Новикова І.В., які пропонують розуміти під ним сукупність інноваційних ресурсів у їх взаємозв'язку, та умово-забезпечуючих чинників (процедур), що створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому [1, с. 23]. За такого підходу потребує наукового обґрунтування особливості створення необхідних умово-забезпечуючих чинників до інноваційного розвитку.

На відміну від зазначених концепцій, Іванілов О. та Таряник О. пропонують під інноваційним потенціалом розуміти поняття, що характеризує внутрішню можливість самого інноваційного середовища, у якому перебуває підприємство, здійснювати цілеспрямовану діяльність із залучення конкретних господарських ресурсів, з їхньої раціональної переробки для формування інноваційного продукту. При цьому автори наголошують, що слід враховувати й зовнішні економічні фактори, що впливають на інноваційний потенціал такі, як: державна інноваційна політика, політика кредитних установ, конкурентні стратегії споживачів,

постачальників, фінансових посередників тощо [6, с. 6].

Нетрадиційний підхід до визначення інноваційного потенціалу пропонує Федулова Л.І., яка вважає його мірою готовності підприємства виконати завдання, що забезпечують досягнення поставленої інноваційної мети, тобто мірою готовності до реалізації конкретного проекту чи програми інноваційних стратегічних змін. У такому визначенні відсутня категорична позиція автора щодо розгляду потенціалу як ресурсів чи можливостей підприємства [14, с. 48].

Матросова В.О., Гончар Ю.В. та Романчук К.В. пропонують для визначення інноваційного потенціалу використовувати методичний підхід, що базується на класифікації інновацій. Автори стверджують, що інноваційна складова притаманна всім структурним елементам економічного потенціалу підприємства, оскільки є забезпечуючим елементом і внутрішнім джерелом створення основних інновацій (як кінцевий результат діяльності підприємства). З позиції зазначених науковців такий підхід дає можливість комплексно та системно підійти до аналізу інноваційного потенціалу підприємства, що є невід'ємною частиною сукупного потенціалу підприємства і, у свою чергу, є цілісною динамічною соціально-економічною системою, що складається із сукупності взаємодіючих елементів різного ступеня складності й організації. Водночас критичне осмислення його змісту показує, що економічний та інноваційний потенціал підприємства є взаємообумовлюючими у послідовності їх реалізації та вагомості на підприємстві [10, с. 89].

На думку Ганущак-Єфіменко Л., поняття інноваційного потенціалу також повинне містити складову, що характеризує внутрішні можливості інноваційного середовища підприємства, в т.ч. здійснювати цілеспрямовану діяльність із залучення конкретних господарських ресурсів із подальшою їх раціональною переробкою для формування інноваційного продукту [3, с. 6].

У процесі подальших досліджень сутності інноваційного потенціалу підприємства з позицій його комплексності та структурної єдності з усіма елементами економічного потенціалу підприємства Чоботар С. пропонує розглядати в його структурі такі основні складові: інституційну (управлінсько-організаційну), якісну (ресурсну), цільову, інвестиційно-фінансову та результативну [15], даючи їм детальне описання.

Узагальнення багатьох наукових підходів до визначення сутності категорії "інноваційний

потенціал підприємства" дало підстави трактувати його сутність як складову інноваційного простору у сукупності організаційно-управлінських заходів (особистісні й ділові якості керівників, їх компетентність та професійні досягнення), стратегічних ресурсів (матеріальних, фінансових, людських, інформаційних, технічних) та інноваційної культури (цінностей працівників та рівня інноваційних досліджень на підприємстві), що за певних внутрішніх чинників і зовнішніх факторів інноваційного клімату можуть спрямовуватися на реалізацію інноваційної діяльності підприємства та задоволення нових потреб суспільства.

Зазначені структурні елементи інноваційного потенціалу можуть мати різну оцінку вагомості реалізації — в залежності від розробленого на підприємстві конкретного інноваційного проекту.

На підставі критичного опрацювання та систематизації представлених в економічній літературі підходів до оцінювання стану інноваційного потенціалу підприємства, Савицьким Е. побудовано систему індикаторів для оцінювання загального рівня інноваційного потенціалу аграрного сектору в Україні — кадрові, матеріально-технічні, організаційно-управлінські та узагальнюючі (індекс зростання продуктивності роботи працівників аграрної сфери, зростання ефективності роботи підприємства, зростання прибутку підприємств АПК за рахунок впровадження нововведень) [11, с. 126].

Ряд науковців для оцінювання і моніторингу інноваційного потенціалу підприємства пропонують визначати з деякою періодичністю позиції підприємства в просторі оцінки його інноваційного потенціалу, починаючи з аналізу його діяльності за рядом чинників, кожен з яких характеризує в першу чергу матеріально-технічну, або інтелектуальну складову, або обидві одночасно. Склад чинників для оцінювання кожної складової автори пропонують визначати експертним методом [10, с. 91—93].

З використанням зазначених методичних підходів доцільно відзначити, що формування інноваційного потенціалу першочергово ускладнюється труднощами одержання матеріально-технічних ресурсів, що впливають на масштаби й темпи інноваційної діяльності підприємств. У свою чергу, це актуалізує процес створення нематеріаломістких нововведень з метою комплексного використання наявної сировинної бази, нових видів матеріалів, утилізації відходів тощо, відповідно до екологічних вимог, що висуває суспільство до виробників [10, с. 91].

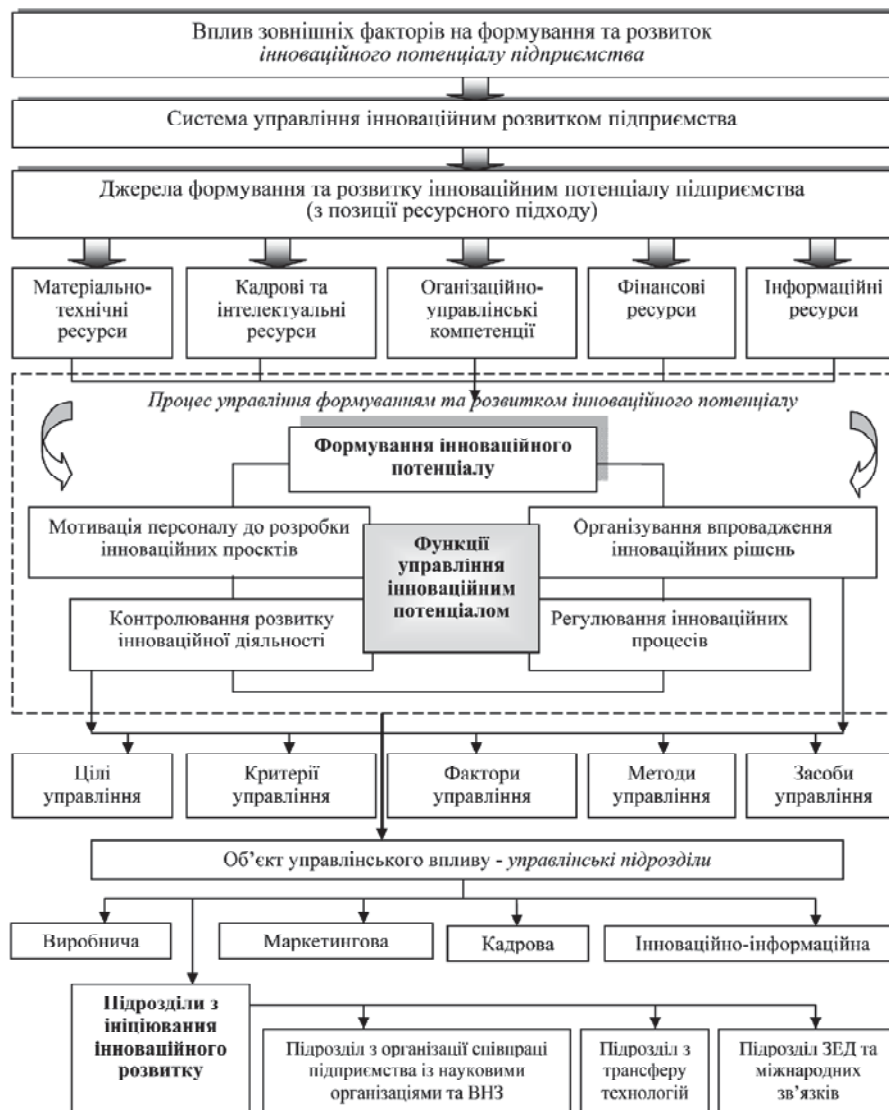

Рис. 1. Механізм управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства

Авторська розробка.

Також важливою складовою інноваційного потенціалу є кадрова компонента, показниками оцінювання якої можуть бути: фактична та середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у інноваційній сфері підприємства, розподіл чисельності персоналу за функціональними видами діяльності, плинність кадрів, стабільність трудового колективу тощо.

Рівень інтелектуальної складової інноваційного потенціалу можуть визначати такі показники (коефіцієнти), як: компетентісний склад персоналу в розрізі категорій посад, плинність працівників високої кваліфікації, частка інженерно-технічного персоналу і науковців, показник винахідницької (раціоналізаторської) активності, рівень освіти та кваліфікації керівників, частка робітників найвищого кваліфікаційного розряду тощо.

Узагальнюючи дослідження науковців [10, с. 92] для оцінювання рівня інформаційної складової можуть бути використані такі коефіцієнти: коефіцієнт повноти інформації; коефіцієнт точності інформації; коефіцієнт суперечливості інформації, коефіцієнт новизни інформації, рівень ефективності комунікативних зв'язків на підприємстві.

Доцільно зазначити, що у певному галузевому та регіональному середовищі склалася модель взаємодії ресурсів підприємства, конкурентного середовища ринку та існуючих інновацій, з умовою їх доступності, що дозволяє обрати і обґрунтувати найбільш раціональний варіант розвитку інноваційного потенціалу підприємства.

За результатами аналізу основних функцій управління запропоновано механізм управління розвитком інноваційного потенціалу під-

приємства, представлену на рисунку 1, що дозволяє виявити і формалізувати основні взаємозв'язки між керуючою та керованою підсистемами, що здійснюються в інноваційних процесах. У наведеному механізмі запропонована ініціативна складова розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Її зміст полягає у тому, що за умов створення стимулів розвитку інноваційної діяльності на підприємствах у рамках державної та регіональної політики, керівники підприємств, орієнтуючись на інноваційний шлях розвитку, будуть більш ініціативно брати участь у всіх інноваційних програмах та заохочувати інноваційну активність їх розробників та учасників безпосередньо на підприємстві.

Представляється важливою ланкою наведеної на рисунку 1 механізму розвитку інноваційного потенціалу підприємств організування внутрішньоорганізаційної взаємодії безпосередньо задіяних учасників в інноваційний процес, із зовнішніми інноваційно-активними суб'єктами, зокрема, НДІ і ВНЗ, які переважно є авторами інновацій і зацікавлені в їх комерціалізації та практичному впровадженні на підприємстві. Постаючи центрами створення інновацій, підприємства можуть не тільки впровадити їх у власний процес виробництва і управління, а й використовувати як продукт реалізації для досягнення цілей організаційного розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності, галузевої інтеграції та кооперації.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Узагальнюючи наукові підходи до сутності та структури інноваційного потенціалу підприємства, можна зазначити, що це складна динамічна система генерування, накопичення і трансформування наукових, управлінських ідей та науково-технічних, маркетингових та інших результатів діяльності підприємства в інноваційні продукти на основі здійснення безперервного процесу управління; основа цілісної системи потенціалу підприємства, в якій він взаємодіє з іншими складовими (кадровим, науково-технічним, технологічним потенціалами тощо) як їх комплексна характеристика і джерело розвитку. Інноваційний потенціал підприємства є певною сукупністю цільових векторів сил, направлених в одну точку простору, взаємообумовленими і взаємодоповнюючими один одного, що дають поштовх до розроблення підприємством нових інновацій та, у свою чергу, розвитку інноваційного потенціалу.

Результатом проведених досліджень етимології поняття "інноваційний потенціал", його

складових та критеріїв оцінювання стало обґрунтування значимості управління формуванням інноваційного потенціалу підприємства та розроблення механізму управління його розвитком. Важливою ланкою зазначеного механізму є введення до його складу ініціативної складової інноваційного потенціалу. Водночас його реалізація під впливом різноманітних факторів та ресурсної бази підприємств є перспективою подальших наукових досліджень розвитку їх інноваційного потенціалу.

Література:

1. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / Верба В.А., Новікова І.В. // Проблеми науки. — 2003. — № 3. — С. 22—31.
2. Вишнівська Б.В. Сутність інноваційного потенціалу аграрних підприємств / Б.В. Вишнівська // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. — 2014. — Вип. 200 (1). — С. 72—75.
3. Ганущак-Єфіменко Л.М. Управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств машинобудівної галузі: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами" / Людмила Михайлівна Ганущак-Єфіменко; [наук. керівник М.М.Єрмошенко]; ПВНЗ "Європейський університет". — К., 2009. — 21 с.
4. Гарматій Н.М. Сутність інноваційного капіталу та необхідність його застосування в галузі телекомунікацій / Н.М. Гарматій // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 2. — С. 42—46.
5. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. Монографія / А.В. Гриньов. — Х.: ВД "ІНЖЕК", 2003. — 305 с.
6. Іванілов О.С. Інноваційний потенціал підприємства / О.С. Іванілов, О.М. Таряник // Економіка, фінанси, право. — 2004. — № 12. — С. 5—7.
7. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навч. посібник / С.М. Ілляшенко. — Суми: Університетська книга, 2003. — 278 с.
8. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент / І.В. Краснокутська. — К.: КНЕУ, 2003. — С. 170—172.
9. Левченко Ю.Г. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства / Ю.Г. Левченко // Наукові праці НУХТ. — 2012. — № 43. — С. 57—61.

10. Матросова В.О., Гончар Ю.В., Романчук К.В. Сучасні теоретико-методичні підходи до оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу підприємства // Вісник НТУ "ХПІ". 2013. — № 66. — С. 86—95.

11. Савицький Е.Е. Формування та оцінка інноваційного потенціалу аграрних підприємств/ Е.Е. Савицький // Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". — 2010. — Вип. 25. — С. 119—128.

12. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилияєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. — К.: Парламентське вид-во, 2009. — 632 с.

13. Тарасенко І.О., Королько О.М. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства: методичний аспект // Економіка України: проблеми економічного розвитку. Колективна монографія / За ред. В.Ф. Бесєдіна, А. С. Музиченька. — К.: НДЕІ. — 2007. — 448 с.

14. Федулова Л.І. Інноваційний потенціал підприємства як фактор забезпечення результативності реструктуризації / Л.І. Федулова, М.О. Колош // Наукові праці МАУП. — К.: МАУП, 2007. — Вип. 3. — С. 46—52.

15. Чоботар С.В. Інноваційний потенціал підприємства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.confcontact.com/Okt/18_Chebot.php

References:

1. Verba, V.A. and Novikova, I.V. (2003), "Methodical recommendations on the evaluation of innovative potential of the enterprise", *Problemy nauky*, vol. 3, pp. 22—31.

2. Vyshnivs'ka, B.V. (2014), "The essence of the innovative potential of agricultural enterprises", *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya: Ekonomika, ahrarynyj menedzhment, biznes*, vol. 200 (1), pp. 72—75.

3. Hanuschak-Yefimenko, L.M. (2009), "Management of development of innovative potential of the enterprises of machine-building industry", Ph.D. Thesis, Economics and management of enterprises, The private higher educational establishment "European University", Kyiv, Ukraine.

4. Harmatij, N.M. (2009), "The essence of the innovation capital and the necessity of its application in the telecommunication's field", *Halys'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 2, pp. 42—46.

5. Gryn'ov, A.V. (2009), *Innovatsijnyj rozvytok promyslovykh pidpryemstv: kontseptsii, me-*

todolohiia, stratehichne upravlinnia [Innovative development of industrial enterprises: concept, methodology, strategic management], *Inzhnek*, Kharkiv, Ukraine.

6. Ivanilov, O.S. and Tarianyk, O.M. (2004), "Innovation potential of the enterprise", *Ekonomika, finansy, pravo*, vol. 12, pp. 5—7.

7. Illiashenko, S.M. (2003), "Upravlinnia innovatsijnym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody" [Management of innovative development: problems, concepts, methods], *Universytets'ka knyha*, Sumy, Ukraine.

8. Krasnokuts'ka, N. V. (2003), *Innovatsijnyj menedzhment* [Innovation management], Kyiv national economic University named after Vadym Hetman, Kiev, Ukraine.

9. Levchenko, Yu.H. (2012), "The essence and components of innovative potential of the enterprise", *Naukovi pratsi NUKhT*, vol. 43, pp. 57—61.

10. Matrosova, V.O. Gonchar, Yu.V. and Romanchuk, K.V. (2013), "Modern theoretical and methodological approaches to the assessment of efficiency of use of innovative potential of the enterprise", *Visnyk NTU "KhPI"*, vol. 66, pp. 86—95.

11. Savyts'kyj, E.E. (2010), "Formation and evaluation of innovative potential of agricultural enterprises", *Ekonomika ta pidpryemnytstvo: zb. nauk. prats' molodykh uchenykh ta aspirantiv Kyiv. nats. ekon. un-t im. V.Het'mana*, vol. 25, pp. 119—128.

12. Androschuk, H.O. Zhyliaiev, I.B. Chyzyhevs'kyj, B.G. and Shevchenko, M.M. (2009), *Strategy of innovative development of Ukraine for 2010—2020 in conditions of the challenge of globalization* [Stratehiia innovatsijnoho rozvytku Ukrainy na 2010—2020 roky v umovakh hlobalizatsijnykh vyklykiv], *Parlaments'ke vyd-vo*, Kiev, Ukraine.

13. Tarasenko, I.O. Korol'ko, O.M. (2007), *Otsinka innovatsijnoho potentsialu pidpryemstva: metodychnyj aspekt* [Evaluation of innovative potential of the enterprise: methodological aspect], *Ekonomika Ukrainy: problemy ekonomichnoho rozvytku* [The Economy of Ukraine: problems of economic development], The scientific research economic Institute, Kiev, Ukraine.

14. Fedulova, L.I. and Kolosh, M.O. (2007), "Innovation potential of the enterprise as a factor of restructuring efficiency", *Naukovi pratsi MAUP*, vol. 3, pp. 46—52.

15. Chobotar, S.V. (2005), "Innovation potential of the enterprise", available at: http://www.confcontact.com/Okt/18_Chebot.htm (Accessed 2 June 2015).

Стаття надійшла до редакції 09.06.2015 р.